

■ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
І ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА

УДК 631.162:33.05

**ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ
ФІНАНСОВИМ ПОТЕНЦІАЛОМ
АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В
УМОВАХ
ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ЗМІН В
ЕКОНОМІЦІ ©**

В.А. МАЗУР,
кандидат сільськогосподарських наук,
доцент,
віце-президент ННБК “Всеукраїнський
науково-навчальний консорціум”,
ректор Вінницького національного
аграрного університету,

О.Г. КУБАЙ,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри аграрного менеджменту,
Вінницький національний
аграрний університет
(м. Вінниця),

А.В. МЕЛЬНИК,
директор державного підприємства
“Дослідне господарство “Озерна”
ІБК і ЦБ НААН України”
(с. Озерна)

У статті висвітлено питання сутності, ролі й значення управління фінансовим потенціалом аграрних підприємств у взаємозв'язку зі специфікою сільськогосподарської діяльності. Визначено чинники впливу на фінансове забезпечення суб'єктів господарювання аграрного сектора економіки та фактори формування їхнього фінансового потенціалу, а також завдання управління фінансовим потенціалом підприємства.

Проведено аналіз динаміки і структури капіталу ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ”, визначено показники фінансового стану та вплив ефективності операційної, інвестиційної та фінансової діяльності на рентабельність фінансових ресурсів; здійснено розрахунок «імітаційних комбінацій» формування оптимальної структури інвестиційного капіталу ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ”.

На основі проведених досліджень обґрунтовано основні проблеми і напрямки фінансової політики підприємства та можливості удосконалення управління фінансовим потенціалом за допомогою матриці SWOT-аналізу.

Ключові слова: фінансовий потенціал, фінансові ресурси, капітал, фінансова безпека, фінансовий стан, ефективність.

Табл.: 6. Рис.: 1. Літ.: 13.

Постановка проблеми. У сучасних умовах ефективність функціонування підприємств аграрного сектору економіки знаходиться в прямій залежності від їхнього фінансового потенціалу. Значний вплив на діяльність сільськогосподарських суб'єктів господарювання здійснюють такі чинники зовнішнього середовища, як діюча нормативно-правова база, податкова і кредитна політика держави, які через свою недосконалість ускладнюють внутрішні заходи фінансового менеджменту. Крім того, внаслідок інфляційних процесів, що зумовлені нестабільністю економіки, аграрії стикаються з проблемою недостатності власних коштів. Така ситуація, в свою чергу, змушує їх залучати фінансові ресурси з інших джерел. На жаль, кредитні ресурси залишаються недоступними через високу вартість, жорсткі умови кредитування, надання лише короткострокових позик і низькі показники кредитоспроможності аграрних підприємств.

Таким чином, дослідження особливостей управління фінансовим потенціалом аграрних підприємств набуває актуальності з огляду на обмеженість фінансових ресурсів, відсутність дієвого організаційно-економічного механізму управління ними та професійного фінансового менеджменту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження проблематики фінансового забезпечення аграрних підприємств і ефективності використання фінансових ресурсів знайшли відображення у працях зарубіжних вчених: А. Лаффера, А. Маршалла, К. Макконелла, С. Фішера, Дж. К. Ван Хорна. Значний вклад у формуванні теоретичних засад фінансового менеджменту сільськогосподарських підприємств здійснили також вітчизняні дослідники: О. Бланк, Д. Дема [9], Г. Калетнік [10], М. Коробов, А. Костирко [4], В. Ковалев, А. Поддєрьогін, О. Польова [13] та інші.

У той же час потребують більш ґрунтовних досліджень деякі практичні аспекти фінансового менеджменту щодо напрямів удосконалення управління фінансовим потенціалом аграрних підприємств.

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є визначення ефективності управління фінансовим потенціалом та встановлення напрямків його удосконалення у ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ”.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сьогодні аграрна галузь перебуває в стані трансформаційних змін, які характеризуються високим ступенем нестабільності і невизначеності. У цих умовах аграрним підприємствам для забезпечення конкурентоспроможності та інвестиційної привабливості необхідно мати достатній рівень фінансового потенціалу, що прямо впливає на стабільність функціонування підприємства. До того ж, на ці процеси досить відчутний вплив здійснюють галузеві особливості діяльності сільськогосподарських підприємств.

Під фінансовим потенціалом, як зазначає Толпежніков Р.О., можна розуміти сукупність власних і залучених фінансових ресурсів підприємства та можливості системи з їх ефективного управління для забезпечення операційної та інвестиційної діяльності та досягнення загальносистемних цілей в умовах нестабільності факторів зовнішнього середовища [1].

Фінансовий потенціал підприємства – це сукупність наявних і потенційних можливостей підприємства щодо мобілізації фінансових ресурсів та нарощення їхнього обсягу і трансформації їх в інші фактори виробництва у відповідності до потреби з метою досягнення стратегічних та тактичних цілей підприємства [2].

На формування фінансового потенціалу підприємства впливають наступні фактори (рис. 1):

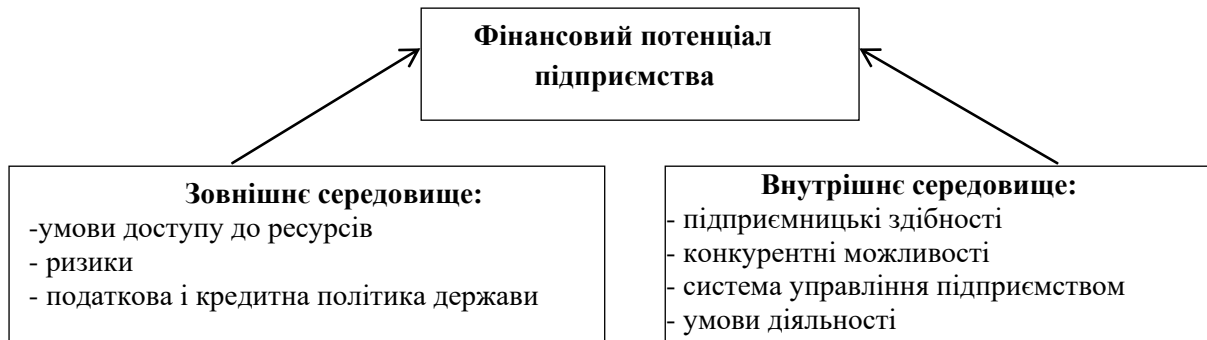

Рис. 1. Середовище формування фінансового потенціалу підприємства

Джерело: сформовано авторами на основі [2]

Фінансовий потенціал є основним елементом структури конкурентного потенціалу і забезпечує: фінансування витрат на формування структури управління; фінансування процесу управління кадрами; фінансування інвестиційних процесів у виробництві; фінансування проведення маркетингових досліджень [1].

Фінансовий потенціал можна охарактеризувати як відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату за умови:

- можливості залучення капіталу в обсязі, необхідному для реалізації ефективних інвестиційних проектів;
- наявності власного капіталу, достатнього для виконання умов ліквідності і фінансової стійкості;
- рентабельності вкладеного капіталу;
- наявності ефективної системи управління фінансами, що забезпечує прозорість поточного і майбутнього фінансового стану [1].

На нашу думку, заслуговує на увагу бачення економічної сутності фінансового потенціалу регіону В. Боронос та І. Карпенко [3]. Адаптувавши його до реалій функціонування сільськогосподарських підприємств, можемо виділити такі складові економічного змісту фінансового потенціалу підприємств аграрної сфери:

- ресурсна база для забезпечення виробничо-економічної діяльності, виконання соціальних завдань і забезпечення стійкого розвитку суб'єктів господарювання;
- сукупність наявних фінансових та грошових ресурсів, необхідних для підтримки стійкості економічної діяльності підприємства;
- результат економічних відносин підприємства;
- можливість підприємства забезпечувати самостійне формування фінансових ресурсів з різних джерел фінансування;
- резерв, можливий до використання для захисту підприємства від факторів ризику та невизначеності, тобто забезпечення фінансової безпеки.

Враховуючи галузеві особливості функціонування економіки в аграрній сфері, Костирко А.Г. зазначає, що сутність фінансового потенціалу сільськогосподарського підприємства потрібно розглядати як сукупність наявних фінансових ресурсів і

можливостей підприємства щодо їхнього подальшого нарощування шляхом своєчасної адаптації до зовнішніх і внутрішніх змін з урахуванням галузевих особливостей, рівня ділової активності, інвестиційної привабливості за умови забезпечення фінансової безпеки [4].

Слід зауважити, що управління фінансовим потенціалом підприємства передбачає планування, організацію, контроль забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами для ведення виробничо-господарської діяльності з урахуванням стратегічних перспектив, а також забезпеченість власним капіталом в обсязі, необхідному для виконання умов ліквідності та фінансової стійкості. Визначення фінансового потенціалу та якісне управління ним є однією з першочергових потреб підприємства та умовою забезпечення його ефективної діяльності [5]. Завдання системи управління фінансовим потенціалом підприємства відображені в табл. 1.

Таблиця 1

Завдання управління фінансовим потенціалом підприємства

Функціональні (дійові)	Цільові (результативні)
<ul style="list-style-type: none"> - мобілізація фінансових ресурсів; - контроль за раціональним, цільовим та ефективним використанням фактичного обсягу фінансових ресурсів підприємства; - забезпечення нормального виробничого циклу; - своєчасне виконання зобов'язань перед фінансово-кредитними установами, бюджетом та державними цільовими фондами, перед постачальниками, а також працівниками підприємства; - пошук шляхів нарощення фінансового потенціалу. 	<ul style="list-style-type: none"> - пошук напрямків максимізації прибутку підприємства; - підвищення рентабельності підприємства; - підвищення фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності підприємства.

Джерело: сформовано авторами на основі [6]

Розглянемо стан фінансового потенціалу на матеріалах структурного підрозділу ННВК “Всеукраїнський науково-навчальний консорціум” державного підприємства “Дослідне господарство “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків Національної академії аграрних наук України”.

Всеукраїнський науково-навчальний консорціум був створений на підставі постанови Кабінету Міністрів України “Про утворення Навчально-науково-виробничого комплексу “Всеукраїнський науково-навчальний консорціум” від 11 липня 2013 р. № 546. Необхідність такого об’єднання зумовлювалася потребою підвищення якості підготовки фахівців аграрного сектору, поєднання наукового та навчального потенціалу університетів, інститутів та успішних сільськогосподарських підприємств, створення бази для набуття практичних навичок студентами та аспірантами, а також покращення науково-дослідної діяльності вчених [7].

ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ” знаходиться у Білоцерківському районі Київської області. Загальна земельна площа господарства складає 3772 га, з них площа ріллі – 3396 га. Середньоблікова чисельність працівників 74 особи. Основними напрямками діяльності ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ” є:

- активне сприяння Науковій установі, якій воно підпорядковане, в роботі з проведення наукових дослідів, виробничої перевірки і впровадження науково-технічних розробок;

- сприяння на взаємовигідних умовах науковим установам у їхній діяльності з поширення серед державних підприємств та організацій, а також інших господарюючих суб'єктів, досягнень науки, техніки і передового досвіду у виробництво;

- виробництво та реалізація оригінального, елітного та репродукційного насіння сільськогосподарських культур, саджанців, вирощування племінного молодняка худоби і птиці;

- ефективно власне господарювання як приклад застосування результатів організаційних та наукових здобутків.

На прикладі даного підприємства проведемо дослідження системи управління фінансовим потенціалом.

Отже, фінансові можливості господарюючого суб'єкта напряду впливають на його забезпеченість усіма іншими видами ресурсів. У зв'язку з цим, основною метою управління фінансовим потенціалом є, насамперед, раціональне формування та забезпечення ефективності використання фінансових ресурсів задля отримання позитивного економічного ефекту господарювання. Для цього на підприємстві необхідно здійснювати ефективну фінансову політику, що ґрунтується, насамперед, на оцінці його фінансового стану, складу та структури капіталу (табл. 2).

Таблиця 2

**Аналіз динаміки і структури капіталу
ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків
НААНУ” за 2015-2017 рр.**

Показники	2015 р.		2016 р.		2017 р.		2017 р. до 2015 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%	+,-	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Загальна вартість капіталу	32344	100,0	36727	100,0	42934	100,0	10590	132,7
у тому числі:								
1. Власний капітал	29051	89,8	29380	80,0	29092	67,8	41	100,1
у тому числі:								
1.1. Зареєстрований (пайовий) капітал	7634	23,6	13343	36,3	13343	31,1	5709	174,7
1.2. Резервний капітал	10235	31,6	10564	28,7	10276	31,9	41	100,4
2. Позиковий капітал	3293	10,2	7347	20,0	13842	32,2	10549	420,3
у тому числі:								
2.1. Поточні зобов'язання	3293	10,2	7347	20,0	13842	43,0	10549	420,3
З них:								
кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	2272	7,0	4655	12,7	11264	35,0	8992	495,8
поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	24	0,1	47	0,1	305	0,94	281	1270,8
інші поточні зобов'язання	18	0,1	1723	4,7	2004	6,2	1986	11133

Джерело: власні розрахунки за даними ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ”

З отриманих даних видно, що загальна вартість капіталу підприємства має тенденцію до зростання, що відбулося, в основному, за рахунок поточних зобов'язань в частині кредиторської заборгованості за товари, роботи і послуги, інших поточних зобов'язань та розрахунків з бюджетом.

Слід зазначити, що зменшення питомої ваги власного капіталу може мати негативні наслідки через зростання залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Як наслідок, це може вплинути на послаблення фінансової стійкості та платоспроможності.

Щодо залучених коштів, то вони для підприємства фактично виконують функцію відстрочення платежів за певними видами зобов'язань. Не будучи реальними грошовими надходженнями, залучені кошти є реальною вартістю, яку підприємство використовує певний час, забезпечуючи додатковий дохід. Ці кошти не вимагають оплати за користування ними, однак, для того, щоб уникнути погіршення ділової репутації підприємства, не варто занадто використовувати це джерело фінансових ресурсів.

Спостерігається незначне збільшення резервного капіталу, який формується на підприємстві з метою захисту від непередбачуваних витрат та збитків.

Проведемо більш детальну оцінку ефективності такої структури з позиції її впливу на фінансову стабільність і фінансові результати діяльності ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ”.

У табл. 3 представлені розрахунки показників, що характеризують фінансовий стан підприємства.

Таблиця 3

**Динаміка показників фінансового стану
ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків
НААНУ” за 2015-2017 рр.**

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	Зміна (+/-)	
				2016 р. / 2015 р.	2017 р. / 2016 р.
Коефіцієнт автономії	0,89	0,79	0,58	-0,1	-0,21
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	0,11	0,25	0,72	0,14	0,47
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,053	0,028	0,025	-0,025	-0,003
Коефіцієнт покриття	3,66	2,02	1,26	-1,64	-2,4
Рівень рентабельності продукції, %	128,0	128,6	112,1	0,6	-15,9
Рівень рентабельності активів, %	8,95	4,34	0,89	-4,61	-3,45
Коефіцієнт маневреності власних коштів	0,27	0,20	0,07	-0,07	-0,13
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,10	0,20	0,27	0,10	0,07

Джерело: власні розрахунки за даними ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ”

Як свідчать значення обчислених показників, коефіцієнт автономії (нормативне значення 0,4-0,6) протягом досліджуваного періоду поступово знижувався і досягнув оптимального рівня, оскільки його перевищення свідчить про неповне використання потенціалу.

Коефіцієнт співвідношення власних і позикових коштів характеризується динамічним зростанням, що свідчить про посилення залежності підприємства від кредиторів.

Значення коефіцієнта абсолютної ліквідності (нормативне значення 0,1-0,2) вказує на те, що підприємство не зможе вчасно погасити борги у випадку, якщо незабаром настане термін платежів. Така ситуація вимагає від керівництва підприємства в стратегію управління фінансовими ресурсами включити залучення позикових коштів, а також реалізувати частину зайвих активів для збільшення суми найбільш ліквідних активів.

Рівень коефіцієнта покриття (поточної ліквідності) знаходиться в межах нормативного значення (1-3). Однак його тенденція до зниження свідчить про потенційну можливість проблемного стану платоспроможності, оскільки суми оборотних активів недостатньо для того, щоб відповісти за поточними зобов'язаннями.

Щодо показника рентабельності активів, то слід відзначити його стрімке зниження. Основним фактором, що вплинув на дану ситуацію, є значне скорочення обсягу отриманого прибутку – основного джерела фінансових ресурсів підприємства.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу (нормативне значення 0,1 та вище) показує частку власного капіталу, що спнямована на фінансування оборотних активів. Однак скорочення показника є негативною тенденцією, оскільки свідчить про обмеження достатності власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів та частини оборотних.

Таким чином, у структурі капіталу підприємства переважає частка залучених ресурсів над позиченими, а існуючий порядок формування та використання фінансових ресурсів є недосконалим і вимагає суттєвого удосконалення.

З огляду на це, підприємству для забезпечення поліпшення та спрощення доступу до фінансування доцільно було б скористатися таким інструментом, як аграрна розписка. Це стало можливим у зв'язку з тим, що проект “Аграрні розписки в Україні” після введення в дію Реєстру аграрних розписок готується до поширення на всі області України [8].

За допомогою факторного аналізу визначимо резерви збільшення рентабельності авансованого капіталу підприємства.

Рентабельність фінансових ресурсів можна представити у вигляді добутку наступних показників: рівень рентабельності господарської діяльності, фондівдача, коефіцієнт співвідношення необоротних і власних засобів та коефіцієнт автономії. Таким чином, отримаємо чотирифакторний мультиплікативний показник рентабельності фінансових ресурсів [9].

За допомогою даного показника відбувається інтеграція оцінки ефективності операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства (табл. 4).

Значне зниження рівня рентабельності фінансових ресурсів підприємства у 2017 р., порівняно з 2016 р., на 3,09 п. п. спричинене скороченням рентабельності господарської діяльності, зростанням частки необоротних активів у власних засобах (на 0,06 п. п.) та зниженням автономії (на 0,22).

Проведемо кількісне оцінювання впливу вказаних факторів на рівень узагальнюючого показника рентабельності фінансових ресурсів підприємства за допомогою методу підстановок:

Таблиця 4

Вплив ефективності операційної, інвестиційної та фінансової діяльності на рентабельність фінансових ресурсів за 2016-2017 рр.

Показник (фактор)	2016 р.	2017 р.	Абсолютне відхилення 2017 р. від 2016 р. (+,-)
Рівень рентабельності господарської діяльності, % (Рп)	3,64	0,70	-2,94
Фондовіддача, грн (Фв)	4,1	4,34	0,24
Коефіцієнт співвідношення необоротних і власних засобів (Кн/в)	0,31	0,40	0,09
Коефіцієнт автономії (Кав)	0,80	0,58	-0,22
Рівень рентабельності фінансових ресурсів, % (Рзфр)	3,79	0,70	-3,09

Джерело: власні розрахунки за даними ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ”

$$Рзфр (Рп) = 0,70 - (3,64 \times 4,34 \times 0,40 \times 0,58) = - 2,97;$$

$$Рзфр (Фв) = 0,70 - (0,70 \times 4,1 \times 0,40 \times 0,58) = 0,04;$$

$$Рзфр (Кн/в) = 0,70 - (0,70 \times 4,34 \times 0,34 \times 0,58) = 0,11;$$

$$Рзфр (Кав) = 0,70 - (0,70 \times 4,34 \times 0,40 \times 0,80) = -0,27.$$

На рентабельність фінансових ресурсів ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ” вплинули відхилення значень кожного фактора: зниження на 2,94 % рентабельності господарської діяльності спричинило зниження рентабельності капіталу на 2,97 п. п.; вища на 0,24 грн фондівіддача дещо підвищила рентабельність на 0,04 п. п.; вищий на 0,08 одиниць коефіцієнт співвідношення необоротних активів і власного капіталу зумовив підвищення рентабельності на 0,11 п. п.; зниження коефіцієнта автономії на 0,22 скоротило рентабельність на -0,27 п. п. Загальне відхилення рентабельності становить:

$$\Delta Рзфр = (-2,97) + 0,04 + 0,11 + (-0,27) = -3,09 \text{ п. п.}$$

Результати отриманих розрахунків показують, що зростання рентабельності капіталу, авансованого підприємством, можна забезпечити завдяки активізації його операційної діяльності та зміцнення фінансового стану за рахунок оптимізації структури капіталу за критерієм максимізації рівня фінансової рентабельності з використанням ефекту фінансового левериджу (табл. 5). Слід зазначити, що фінансовий леверидж є потенційною можливістю впливати на прибуток підприємства шляхом зміни обсягу та структури довгострокових пасивів. Його дія полягає у тому, що підприємство, яке використовує позикові кошти, змінює чисту рентабельність власного капіталу і свої дивідендні можливості [10].

Для розрахунків застосуємо середню відсоткову ставку для підприємств сільського господарства, яка діяла у 2017 році [11] (табл. 5).

Отже, як показали розрахунки, залучення позикового капіталу в умовах існуючого низького рівня рентабельності капіталу є фінансово небезпечним і неефективним. Диференціал фінансового левериджу є основним чинником, що впливає на формування позитивного ефекту фінансового левериджу, який проявляється лише тоді, коли рівень згенерованого активами підприємства прибутку перевищує середній розмір відсотка за кредит, який використовується.

Таблиця 5

**“Імітаційні комбінації” формування оптимальної структури
інвестиційного капіталу ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур
і цукрових буряків НААНУ”**

Показники	2017 рік	Комбінація №1	Комбінація №2
	ВК – 67,7 % ЗК – 32,3 % ПК – 0 %	ВК – 70,0% ЗК – 30,0% ПК – 20,0%	ВК – 60,0% ЗК – 40,0% ПК – 30,0%
1	2	3	4
Сукупний капітал, тис. грн	42934	42934	42934
Власний капітал, тис. грн	29092	30053	25760
Залучений капітал, тис. грн	13842	12881	17174
з нього позиковий капітал	0	8586	12880
Рівень рентабельності сукупного капіталу, %	0,83	0,83	0,83
Відсоткова ставка, %	17,8	17,8	17,8
Диференціал фінансового левериджу, %	- 16,97	-16,97	-16,97
Коефіцієнт фінансового левериджу	0	0,29	0,50
ЕФЛ, %	0	-4,9	-4,2

Джерело: власні розрахунки за даними ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ”

Таким чином, для зміцнення фінансового потенціалу підприємству необхідно забезпечити, насамперед, зростання показників рентабельності. Як було зазначено вище, зміцнення фінансового потенціалу підприємства прямо пов’язане з нарощуванням його фінансових ресурсів з обов’язковою умовою забезпечення фінансової безпеки.

Отже, результати проведених вище досліджень свідчать про те, що функціонування фінансової системи підприємства відбувається в умовах поєднання значної кількості сильних сторін та можливостей з слабкими сторонами та загрозами діяльності (табл. 6).

Таким чином, на даному етапі функціонування підприємству слід застосувати стратегію поступового розвитку, яка полягає в забезпеченні ефективнішого використання наявних ресурсів та позичених коштів. Ключовим етапом такої стратегії є глибокий аналіз господарської діяльності підприємства та його фінансово-економічного стану, внаслідок чого виявляються прорахунки і упущення, резерви покращення ефективності господарювання. У результаті коригувань і удосконалення управління підприємство, як правило, матиме змогу дуже швидко покращити результати своєї діяльності і активізувати свій розвиток [9].

Таблиця 6

Матриця SWOT- аналізу організації управління фінансовим потенціалом ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ”

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Значна питома вага власного капіталу 2. Систематичне планування діяльності та процесу фінансування 3. Стійкий фінансовий стан	1. Витрачання фінансових ресурсів згідно затвердженого кошторису 2. Недостатні обсяги державної фінансової підтримки 3. Відсутність позикових коштів
Можливості	Загрози
1. Стабільний попит на продукцію 2. Застосування аграрних розписок	1. Низькі показники рентабельності 2. Спрямування 75% чистого прибутку підприємства до державного бюджету [12]

Джерело: сформовано авторами на основі даних ДП “ДГ “Озерна” Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків НААНУ”

Висновки. Отже, рівень організації управління фінансовим потенціалом дослідженого підприємства відповідає реаліям господарювання, що забезпечується діяльністю професійної команди управлінців.

Однак певні параметри, що розкривають стан організації управління фінансовим потенціалом підприємства, потребують удосконалення.

Таким чином, необхідними критеріями поліпшення управлінської діяльності у фінансовій системі підприємства з метою досягнення максимально можливого фінансового результату мають стати заходи стратегії поступового розвитку, які були визначені в результаті проведеного дослідження:

- оцінка і пошук внутрішніх резервів зростання прибутку;
- фінансове планування діяльності підприємства, податкове планування;
- оптимізація структури капіталу;
- активізація операційної діяльності тощо.

Перспективи подальших досліджень із визначеної проблематики вбачаємо у пошуку шляхів вирішення проблемних питань, пов'язаних із фінансуванням інвестиційних процесів у виробництві та проведенні маркетингових досліджень.

Список використаних джерел

1. Толпежніков Р.О. Сутність та методика оцінювання фінансового потенціалу підприємства [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/6155/%D1%81.%20277.pdf?sequence=1>.
2. Хринюк О.С. Сутність фінансового потенціалу підприємства/ О. С. Хринюк, В. А. Бова // Збірник наукових праць молодих вчених факультету менеджменту та маркетингу КПІ ім. І.Сікорського “Актуальні проблеми економіки та управління” [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102585>.
3. Боронос В. Аналіз економічного змісту фінансового потенціалу регіону / В. Боронос, І. Карпенко // Схід. Спецвипуск. 2011. №1(108). С. 32-36.
4. Костирко А.Г. Формування і використання фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.04/ Костирко Алла Георгіївна; МНАУ. М., 2015. –363 с.
5. Кузенко Т.Б. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства / Т.Б. Кузенко, Н. В. Сабліна // Актуальні проблеми економіки. 2015. №4(166). С.123-130.

6. Хринюк О.С. Механізм управління фінансовим потенціалом підприємства/ О.С. Хринюк // Ефективна економіка. 2017. № 11 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/>.

7. Всеукраїнський науково-навчальний консорціум: становлення та розвиток [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.vsau.org/web/vsau/vsau.nsf/webgr_view/GrPNF2C?OpenDocument&count=5&RestrictToCategory=GrPNF2C.

8. Прихильників аграрних розписок більше [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/prihilnikov-agrarnih-rozpisok-bilshaye>.

9. Фінансова політика аграрному секторі економіки: стан та перспективи: монографія/ Абрамова І.В., Віленчук О.М., Дема Д.І. та ін. за ред. проф. Д.І. Деми. Житомир: ЖНАЕУ, 2015. 364 с.

10. Калетнік Г.М. Фінансовий менеджмент: підручник / Г.М. Калетнік, А.С. Даниленко, О.М. Варченко, В.М. Ціхановська. К.: Хай-Тек Прес, 2013. 688с.

11. Огляд ринку банківського кредитування [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://iser.org.ua/analitika/ekonomichnii-analiz/ogliad-rinku-bankivskogo-kredituvannia>.

12. Про внесення змін до пункту 1 Порядку відрахування до державного бюджету частини чистого прибутку (доходу) державними унітарними підприємствами та їх об'єднаннями Постанова Кабінету Міністрів України від 30 груд. 2015 р. № 1156 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1156-2015>.

13. Польова О.Л. Оцінка ефективності управління власним капіталом підприємства / О.Л. Польова, А.С. М'яковська / Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. 2016. №8. С.27-34.

References

1. Tolpezhnikov, R.O. Sutnist ta metodyka otsiniuvannia finansovoho potentsialu pidpriemstva. [Essence and method of evaluation of the financial potential of the enterprise]. Retrieved from <http://eir.pstu.edu/bitstream/handle/123456789/6155/%D1%81.%20277.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].

2. Khryniuk, O.S., Bova, V.A. Sutnist finansovoho potentsialu pidpriemstva. Zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh fakultetu menedzhmentu ta marketynhu KPI im. I.Sikorskoho "Aktualni problemy ekonomiky ta upravlinnia" [The essence of the financial potential of the enterprise]. Retrieved from <http://ape.fmm.kpi.ua/article/view/102585> [in Ukrainian].

3. Boronos, V., Karpenko, I. (2011). Analiz ekonomichnoho zmistu finansovoho potentsialu rehionu. [Analysis of the economic content of the financial potential of the region]. Skhid. Spetsvypusk, 1(108), 32-36 [in Ukrainian].

4. Kostyrko, A.H. (2015). Formuvannia i vykorystannia finansovoho potentsialu silskohospodarskykh pidpriemstv: dys. kand. ekon. nauk : 08.00.04. [Formation and use of financial potential of agricultural enterprises: diss. ... Candidate econ Sciences: 08.00.04]. MNAU, 363 [in Ukrainian].

5. Kuzenko, T.B., Sablina, N. V. (2015). Metodychni pidkhody do upravlinnia finansovym potentsialom pidpriemstva. [Methodical approaches to management of financial potential of the enterprise]. Aktualni problemy ekonomiky, 4(166), 123-130 [in Ukrainian].

6. Khryniuk, O.S. (2017). Mekhanizm upravlinnia finansovym potentsialom pidpriemstva. Efektyvna ekonomika, 11. [Mechanism of management of the financial potential of the enterprise]. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5883> [in Ukrainian].

7. Vseukrainskyi naukovo-navchalnyi konsortsium: stanovlennia ta rozvytok. [All-Ukrainian scientific and educational consortium: formation and development]. Retrieved from http://www.vsau.org/web/vsau/vsau.nsf/webgr_view/GrPNF2C?OpenDocument&count=5&RestrictToCategory=GrPNF2C [in Ukrainian].

8. Prykhylnykyv ahrarnykh rozpysok bilshaie [The adherents of agrarian statements are larger]. Retrieved from <https://ukurier.gov.ua/uk/news/prihlnykyv-ahrnnykh-rozpyso-bilshaye> [in Ukrainian].

9. Abramova, I.V., Vilenchuk, O.M., Dema, D. I. (2015). Finansova polityka ahrarnomu sektori ekonomiky: stan ta perspektyvy: monohrafiia. [Financial policy for the agrarian sector of economy: state and prospects: monograph], Zhytomyr: ZhNAEU, 364 [in Ukrainian].

10. Kaletnik, H.M., Danylenko, A.S., Varchenko, O.M., Tsikhanovska, V.M. (2013). Finansovy menedzhment: pidruchnyk [Financial Management: Textbook]. K.: Khai-Tek Pres, 688 [in Ukrainian].

11. Ohliad rynku bankivskoho kredytuvannia [Bank Lending Market Overview]. Retrieved from <http://iser.org.ua/analitika/ekonomichnii-analiz/ogliad-rynu-bankivskogo-kredytuvannia> [in Ukrainian].

12. Pro vnesennia zmin do punktu 1 Poriadku vidrakhuvannia do derzhavnoho biudzhetu chastyny chystoho prybutku (dokhodu) derzhavnymy unitarnymy pidpriemstvamy ta yikh obiednanniamy Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 30 hrud.2015 r. № 1156 [On Amendments to Clause 1 of the Procedure for Payment to the State Budget of a Part of the Net Income (Income) by State Unitary Enterprises and their Associations Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 30]. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1156-2015> [in Ukrainian].

13. Poliova, O.L., Miarkovska, A.S. (2016). Otsinka efektyvnosti upravlinnia vlasnym kapitalom pidpriemstva. [Estimation of efficiency of management of own capital of the enterprise]. *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky. Economy. Finances. Management: actual issues of science and practical activity*, 8, 27-34 [in Ukrainian].

ANNOTATION

FEATURES OF FINANCIAL POTENTIAL OF AGRARIAN ENTERPRISES MANAGEMENT IN CONDITIONS OF TRANSFORMATION CHANGES

MAZUR Victor,

*Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor,
Vice-President of the Ukrainian Scientific-Educational Consortium,
Rector of Vinnytsia National Agrarian University,*

KUBAI Oksana,

*Candidate of Economic Sciences,
Associate Professor of the Agrarian Management Department
Vinnytsia National Agrarian University
(Vinnytsia),*

MELNYK Anatoliy,

*Director of State Company “Experimental Farm
“Ozerna” of the Institute of Bioenergy Crops
and Sugar Beets of NAAS of Ukraine”
(Ozerna)*

The article covers the essence, role and importance of managing the financial potential of agrarian enterprises in connection with the specifics of agricultural activity. The factors of influence on the financial support of economic entities of the agrarian sector of the economy and factors of their financial potential formation, as well as the task of managing the financial potential of the enterprise, are determined.

The analysis of the dynamics and capital structure of SE “EF “Ozerna” of the Institute of Bioenergy Crops and Sugar Beets of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine” was carried out, the indicators of financial condition and the influence of the efficiency of operational, investment and financial activity on the profitability of financial resources were determined. The calculation of “simulation combinations” for the formation of the optimal structure of the investment capital of SE “EF “Ozerna” of the Institute of Bioenergy Crops and Sugar Beets of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine” was carried out.

Based on the research conducted, the main problems and directions of the company's financial policy and the possibilities of improving financial potential management with the help of the matrix of SWOT-analysis were grounded.

Key words: financial potential, financial resources, capital, financial safety, financial condition, efficiency.

Tabl.: 6. Fig.: 1. Lit.: 13.

АННОТАЦИЯ ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМ ПОТЕНЦИАЛОМ АГРАРНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИОННЫХ ИЗМЕНЕНИЙ

МАЗУР Виктор Анатольевич,
кандидат сельскохозяйственных наук, доцент,
вице-президент НУПК “Всеукраинский
научно-учебный консорциум”,
ректор Винницкого национального аграрного университета,

КУБАЙ Оксана Григорьевна,
кандидат экономических наук,
доцент кафедры аграрного менеджмента,
Винницкий национальный аграрный университет
(г. Винница),

МЕЛЬНИК Анатолий Васильевич,
директор государственного предприятия
“Исследовательское хозяйство “Озерная”
ИБК и СС НААН Украины”
(с. Озерная)

В статье освещены вопросы сущности, роли и значения управления финансовым потенциалом аграрных предприятий во взаимосвязи со спецификой сельскохозяйственной деятельности. Определены факторы влияния на финансовое обеспечение субъектов хозяйствования аграрного сектора экономики и факторы формирования их финансового потенциала, а также задачи управления финансовым потенциалом предприятия.

Проведен анализ динамики и структуры капитала ГП “ОХ “Озерная” ИБК и СС НААН Украины”, определены показатели финансового состояния и влияние эффективности операционной, инвестиционной и финансовой деятельности на рентабельность финансовых ресурсов. Осуществлен расчет «имитационных комбинаций» формирования оптимальной структуры инвестиционного капитала ГП “ОХ “Озерная” ИБК и СС НААН Украины”.

На базе проведенных исследований обоснованы ключевые проблемы и направления финансовой политики предприятия и возможности совершенствования управления финансовым потенциалом с помощью матрицы SWOT-анализа.

Ключевые слова: финансовый потенциал, финансовые ресурсы, капитал, финансовая безопасность, финансовое состояние, эффективность.

Табл.: 6. Рис.: 2. Лит.: 13.

Інформація про авторів

МАЗУР Віктор Анатолійович – кандидат сільськогосподарських наук, доцент, віце-президент ННБК “Всеукраїнський науково-навчальний консорціум”, ректор Вінницького національного аграрного університету (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: rector@vsau.org).

КУБАЙ Оксана Григорівна – кандидат економічних наук, доцент кафедри аграрного менеджменту, Вінницький національний аграрний університет (21008, м. Вінниця, вул. Сонячна, 3, e-mail: oksanakubai11@gmail.com).

МЕЛЬНИК Анатолій Васильович – директор ДП “ДГ “Озерна” ІБК і ЦБ НААН України” (09128, с. Озерна, Білоцерківський район, вул. Липки, 6).

MAZUR Victor – Candidate of Agricultural Sciences, Associate Professor, Vice-President of the Ukrainian Scientific-Educational Consortium, Rector of Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnytsia, 3 Soniachna Str., e-mail: rector@vsau.org).

KUBAI Oksana – Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Agrarian Management Department, Vinnytsia National Agrarian University (21008, Vinnitsa, 3 Soniachna Str., e-mail: oksanakubai11@gmail.com).

MELNYK Anatoliy – Director of the State Company “Experimental Farm “Ozerna” of the Institute of Bioenergy Crops and Sugar Beets of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine” (09128, Bila Cerkva District, village Ozerna, 6, Lypky Str.).

МАЗУР Віктор Анатольевич – кандидат сельскохозяйственных наук, вице-президент НУПК “Всеукраинский научно-учебный консорциум”, ректор Винницкого национального аграрного университета (21008, г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: rector@vsau.org).

КУБАЙ Оксана Григорьевна – кандидат экономических наук, доцент кафедры аграрного менеджмента, Винницкий национальный аграрный университет (г. Винница, ул. Солнечная, 3, e-mail: oksanakubai11@gmail.com).

МЕЛЬНИК Анатолий Васильевич – директор ГП “ИХ “Озерная” ИБК и СС НААН Украины” (09128, с. Озерная, Белоцерковский район, ул. Липки, 6).

